

Nr 255.

Av herr **Bäcklund m. fl.**, *angående vissa ändringar i villkoren för understöd från Vadstena krigsmanshuskassa.*

Enligt nu gällande bestämmelser äga Vadstena krigsmanshuskassas understödstagare uppbära understöd efter följande grunder:

- den, som uppnått 50 men ej 60 års ålder, uppbär 61 kronor för år;
- den, som uppnått 60 men ej 67 års ålder, uppbär 100 kronor;
- den, som uppnått 67 års ålder, uppbär 200 kronor;
- de, vilka vid budgetårets början äro fyllda 67 år och styrka sig vara i behov därav, äga utöver ovanstående uppbära ytterligare 50 kronor för år;
- de, som före den 1 juli uppnått en ålder av 60 år, äga utöver ovannämnda belopp sedan år 1922 uppbära dyrtidstillägg med 150 kronor för år; och
- till sådana, vilka innehåft *beställning* såsom korporal eller vicekorporal, utgår korporalstillägg med 60 kronor respektive vicekorporalstillägg med 30 kronor för år.

Som begravningshjälp efter avliden underhållstagare utgår till den avlidnes rättsinnehavare ett belopp av 30 kronor.

För rätt till underhåll fordras, att den indelte varit i tjänst minst 20 år, samt att han uppnått en ålder av 50 år. Erhåller någon på grund av sjukdom avsked tidigare, äger han efter medgivande i varje särskilt fall av arméförvaltningens civila departement uppbära underhåll med högst 50 kronor för år, som infaller före 50 års ålder.

Understödet bestrides av medel dels från Vadstena krigsmanshusfond och dels från under riksstatens elfte huvudtitel anvisade olika anslag.

I en till Konungen insänd den 18 december 1928 dagtecknad skrivelse har arméförvaltningens civila departement framlagt förslag till ändrade bestämmelser rörande utbetalningen av dessa understöd till Vadstena krigsmanshuskassas understödstagare, och innehåller denna skrivelse också förslag till ändring i nu gällande bestämmelser rörande rätt för underhållstagare, som äro fyllda 67 år, att uppbära den ytterligare förhöjning i gratialen, som ovan nämnts.

Enligt vad vi under hand erfärit, lär detta förslag icke hinna att föreläggas 1929 års riksdag, och synes oss därför lämpligt, att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om fullständig utredning av frågan om de indelta soldaternas nu utgående underhåll, helst som det av arméförvaltningens civila departement enligt ovannämnda förslag innebär utredning av vissa med dessa underhåll sammanhängande frågor, men likväl icke utreder frågan i dess helhet.

Dessa indelta understödstagare hava ju genom vid flera tillfällen till Konungen ingivna skrifter hemställt om förbättring av underhållsvillkoren i vissa delar, och hava även vissa militära myndigheter givit uttryck åt, att

villkoren äro i behov av åtminstone delvisa förbättringar. Åtskilliga ledamöter av riksdagen torde också hava blivit uppvaktade i saken.

En dylik utredning synes böra avse att undersöka, huruvida

1) de nu utgående underhållen — inberäknat dyrtidstillägget om 150 kronor för år, som nu utgår — kan anses vara tillräckligt för dessa pensionärers försörjning,

2) begravningshjälpen om 30 kronor kan anses stå i lämpligt förhållande till nuvarande penningvärde,

3) den för åtnjutande av underhåll stadgade levnads- och tjänsteåldern kan anses till sin längd m. m. lämpligt bestämd,

4) grunderna för utbetalande av ovannämnda korprals- och vicekorprals-tillägg kunna anses vara gent emot vissa indelta soldater rättvist bestämda, och

5) efterlevande maka efter underhållstagare bör komma i åtnjutande av änkepension.

Vad först underhållsbeloppens storlek beträffar, så måste sägas, att de för åtminstone dem, vilka ännu icke uppnått 60 års ålder, äro otillräckliga, ty soldater, vilka erhållit avsked före denna ålder, hava i regel måst lämna tjänsten på grund av sjukdom och givetvis hava de då också mindre möjligheter att försörja sig på arbete i det civila livet. Det får vid bedömande av deras försörjningsmöjligheter icke förglömmas, att de vid avskedet ur tjänsten måst frånträda sina soldattorp, därest de icke haft möjlighet att inköpa det samma, och för dylika inköp har staten hittills lämnat mycken ringa hjälp. I första hand bör därför utredas, om icke skäl föreligga att något öka dessas underhåll, men också beträffande de äldre underhållstagarna bör utredas lämpligheten av en eventuell förhöjning av beloppen. Under förutsättning, att dessa allt framgent komma i åtnjutande av nu utgående dyrtidstillägg om 150 kronor för år och vid 67 års ålder ytterligare 50 kronors förhöjning i gratialen för år — och däri synes oss ingen ändring böra ifrågakomma — äro deras försörjningsmöjligheter dock större än deras, som ej fyllt 60 år.

Begravningshjälpen, som nu utgår med endast 30 kronor, synes oss alltför ringa, och tillåta vi oss erinra om att de den 13 augusti 1917 tillkallade sakkunnige i sitt den 17 februari 1919 avgivna utlåtande föreslog, att såsom begravningshjälp efter underhållstagare i Vadstena krigsmanshushus skulle utgå ett belopp av 100 kronor.

Rätt till underhåll inträder jämlikt nu gällande bestämmelser efter fulla 20 tjänsteår och 50 levnadsår. Man har emellertid därvid icke tagit någon som helst hänsyn till den effektiva tjänstgöring, som vederbörande har fullgjort under sin tjänstetid, och salunda äger en, som ännu ej fyllt 50 år och räknar mindre än 20 tjänsteår, icke uppbära samma underhåll som den, vilken uppfyllt dessa krav, oaktat den förre kanske varit inbeordrad till flera års ständig tjänstgöring eller under de första åren efter 1901 års härordnings genomförande togs i anspråk under »rekrytmötena» såsom instruktör. Han har alltså i *verkligheten* tjänat kronan längre tid än den, som efter 20 års tjänstetid och fulla 50 levnadsår erhåller avsked och tillerkännes underhåll

efter att endast hava fullgjort honom arligen alligande minsta tjänstgöring. En utredning synes böra göras beträffande möjligheterna att medgiva dem av de indelta pensionärerna underhåll efter vanliga grunder, vilka utan att ha fulla 20 tjänsteår och 50 levnadsår meddelats avsked, helst som dylika indelta i regel tvingats att taga avsked på grund av sjukdom, som gjort dem odugliga till fortsatt krigstjänst. För personalen själv lära de nuvarande bestämmelserna om viss tjänste- och levnadsålder för vanligt underhålls erhållande alltid synts dem sasom orättvisa, då de fullgjort effektiv tjänst av så väsentligt olika längd, utan att någon hänsyn toges härtill. Man kan t. ex. möjligen tänka sig, att det förefinnes behov av någon tilläggsbestämelse, vari stadgas, att indelt manskap, som före uppnådda 20 tjänsteår och 50 levnadsår på grund av sjukdom meddelas avsked, skall äga uppbära underhåll till samma belopp som dem med fulla 20 tjänsteår och 50 levnadsår, därest de under sin tjänstetid fullgjort effektiv tjänstgöring av minst så lang sammanlagd varaktighet, som motsvarar den tid, vilken en soldat minst haft att fullgöra under en tjänstetid av 20 år.

Vad angår de nu utgående korprals- och vicekorpralstilläggen, så bör utredas, huruvida icke möjligen dessa böra utgå efter graden och icke efter i indelta armén innehavd beställning. Vid tiden för indelningsverkets upphörande hade flera indelta soldater avlagt de för befordran till underbefäls beställning erforderliga examina, men kunde de på grund av avskrivningen av indelningsverket icke befordras till beställningen utan blott erhålla graden. De blevo därigenom lidande på den då nya härordningens genomförande, men de ha likväl i många fall måst tjänstgöra som underbefäl under övergångsåren efter 1901 och jämväl senare hava de i många fall tagits i anspråk för sådan tjänstgöring, som i vanliga fall brukar bestridas av fast anställt underbefäl. Då de sålunda fått tjänstgöra i lika ansvarsfulla befattningar som sina äldre kamrater, kan det ifrågasättas, om de icke också borde bliva berättigade erhålla samma tillägg som dessa.

Vad slutligen beträffar eventuell rätt för efterlevande maka att åtminstone delvis uppbära underhållstagare tillkommande underhåll, så bedja vi få hänvisa till, att också denna fråga varit föremål för utredning av genom den 18 februari och 21 juni 1921 tillkallade särskilda sakkunniga, och att dessa i ett den 15 december samma år avgivet utlåtande förordat sådan änkepen-sionering att utgå efter vissa i deras nämnda utlåtande närmare angivna grunder.

På grund av vad ovan anförts, och då Vadstena krigsmanshuskassas understödstagare tillhöra en grupp pensionärer, vilka succesivt komma att försvinna, samt då de själva vid upprepade tillfällen framfört önskemål om ändringar i sina underhållsvillkor, synas oss skäl föreligga att nu en slutlig reglering vidtages av deras underhållsfråga. Inom den närmaste tiden torde väl också komma att upptagas frågan om inkludering av dessa underhållstagares dyrtidstillägg i pensionerna, och jämväl detta talar för den av oss förordade utredningen.

Av dessa skäl få vi föreslå riksdagen

att besluta om avlåtande av skrivelse till Kungl. Maj:t, vari hemställes om utredning angående de i punkterna 1—5 ovan angivna frågorna rörande understödstagare från Vadstena krigsmanshuskassa.

Stockholm den 21 januari 1929.

M. L. Petersson,
Broaryd.

Nils Holmström.

Anton Svensson,
Högsjöhult.

Carl Björling.

C. W. O. Höglund.

Helge Bäcklund.

Emil Gustafson.

J. A. Persson.
Tidaholm.